

SZCZEPAN
TWARDOCH

H
O
S
T

MOREFIUM

HOST

B
R
N
O

2
0
1
7

MORFIUM

SZCZEPAN
TWARDUCH

This publication has been supported by the
© POLAND Translation Program
Vydání bylo podpořeno překladovým
programem © POLAND

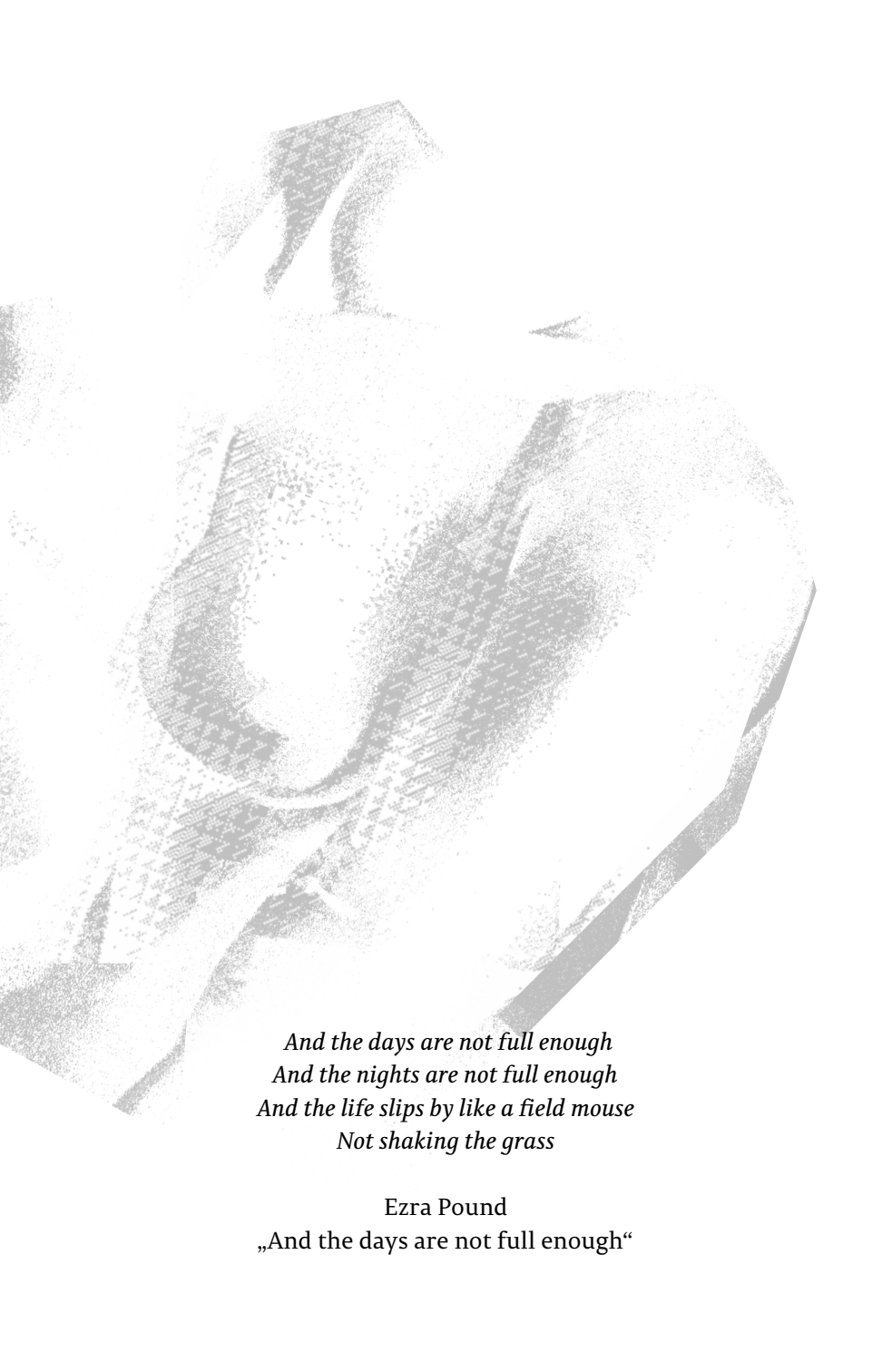
Copyright © Szczepan Twardoch
Copyright © Wydawnictwo Literackie, Kraków, 2012
All rights reserved
Translation © Michael Alexa, 2017
Czech edition © Host — vydavatelství, s. r. o.,
2017 (elektronické vydání)

ISBN 978-80-7577-045-5 (Formát PDF)
ISBN 978-80-7577-046-2 (Formát ePub)
ISBN 978-80-7577-047-9 (Formát MobiPocket)

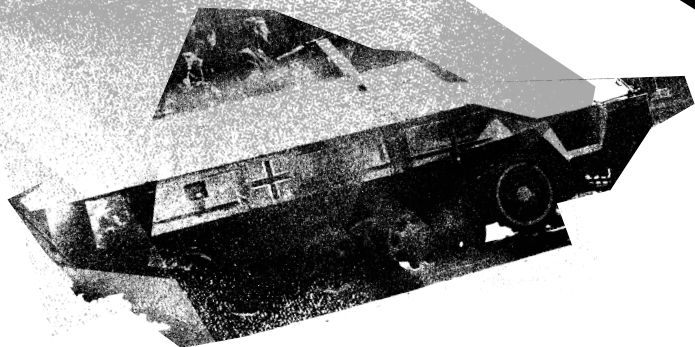
*And the days are not full enough
And the nights are not full enough
And the life slips by like a field mouse
Not shaking the grass*

Ezra Pound
„And the days are not full enough“

CAST 1

Kapitola 1

Hlava. Smrad.

Hlava puká. Jazyk jako suchý, mrtvý, drsný slimák. Patro se skořápkou zaschlého hleny. Hlava puká. Pustina. Smrad vlastních tělesných výparů.

Probudil se? Probudil? Nepochudil. Má ještě spát? Zmizí snad utrpení ve spánku? Nezmizí.

A ve snu... Byl to vůbec sen?

Budí se. Budím se. Probudil jsem se. Oči mě pálí, prstem si vytírám ospalky, mám jimi slepené řasy. Otvírám oči. Kde to jsem? U sebe ne.

Měl bych vstát, vstát, měl bych jít na záchod, ulevit střevům. Vstávat se nechce nikdy nikomu. Ležel by, ležel bych. Kde? U sebe ne. Měl bych vstát.

Vstává. Vstal jsem. Závrať. Sedá si na postel.

Sedí, sedím, závrať, zvracení; vrhám se kupředu jako šermíř, jako plavec, kupředu, před sebe, z bytu na chodbu, na záchod.

Vyprazdňuje se, vyprazdňuju se, napjatý měchýř splaskl. Hlava praská. Teče voda? Kroutím čtyřramenným kohoutkem se značkou modrou jako Řád Virtuti Militari, voda neteče, stále neteče. Je alespoň ve vědru; přinesla ji Anděla nebo někdo jiný.

Záchod splachuju vodou z vědra. Umyvadlo, špunt, čúrek do porcelánové mušle umyvadla, voda, piješ? Piju. Pijeme. Pijeme.

Včera: Městská správa ohlásila dvaadvacet zásad bezplatného čerpání vody. Vodu je třeba před použitím převarit. Je mi to u prdele. Oplachuju si tvář a zbytek vody si vylévám na opuchlou hlavu, hlava skřípá, slyším ten skříp pot, nateklý mozek se otírá o kost, zvnějšku jej chladí ledový pramen vody, člověk zvedá hlavu. Vidí mě ve špinavém zrcadle.

To jsem já. Konstantin Willemann.

A následky alkoholu. Konkrétně vína, posledních čtyř láhví, o samotě, u kuchyňského stolu, s chlebem se solí a česnekem, který Anděla upekla přímo na plotně. Poslední čtyři láhve. Víno už není. Víno už nebude. Co kdyby nebylo k dostání už nikdy? Hloupost, víno bude. Ale ne pro mě.

Třiapadesátý den abstinence typu em. Čtrnáctý den jsou Němci ve Varšavě. Osamělé pití, od poloviny druhé láhve nemravné písně, každá třetí vlastenecká, každá čtvrtá s výbuchem pláče, pláče. Pootevřenými kuchyňskými dveřmi nahlíží Andělina rozespalá tvář, potřebujete něco, pane? Vypadni, ty zmalovaná nádhero, ty stará rachejtle, chci být sám; ve své tragédii a v tragédii svého města potřebuju samotu a pátou láhev burgundského, a nic z toho není k mání!

Dneska se Anděle nemusím omlouvat, už si zvykla. Když se pán napije, nadává světu i lidem. Pán už je takový. Páni už takoví jsou.

Když se podívám do zrcadla, vybavuju si ten řev. Vybavuju si Andělu, starou švadlenu, sestru tchánovy služebné. Schovávám se v jejím výměnku, ona spí v kuchyni. Majitelé domu, kteří jí pronajali pokoj, tady nejsou. Utekli. Já jsem neutekl. A teď se dívám do zrcadla.

To jsem já. Rozcuchané vlasy, bledý ksicht, dvoudenní strniště.

Teprve teď na mě všechno doléhá nebo spíš se mi to vrací: zruinované město, které mi už nepatří, Hela a Jiříček v našem bytě v činžáku, který nechal postavit Emil Wedel, v Madaliňského ulici, mobilizace, obléhání, kapitulace, Starzyński cosi blábolí o hanebné německé armádě, která bojuje s ubohými občany varšavské Prahy, řády, nevyplacený žold, Ksykovo šílenství a jeho černý knírek, po kapitulaci přemístění se z našich stanovisek u Sieleckého parku a v Parkové ulici do kasáren švališérů, kde máme počkat, než nás odvedou do zajetí, ale já nepůjdu; blábolí o tom, že musíme bojovat dál, plukovník mě pouští, běž, běž, svatá pravda, musíme dál

bojovat, mou pistoli zakopáváme v zahradě u sester nazareťanek v Czerniakovské spolu se zbraněmi několika kamarádů, mundúr spalujeme v kamnech, a to včetně bot, kterých je škoda, smrdí to pekelně, ale mě nedostanou, ani náhodou. A předtím, během mobilizace – slib. Abstinence. Po kapitulaci omezená na abstinenci typu em, proto ty poslední láhve vína, kde teď seženu víno? Nikde. Schovávání se, prostě cirkus!

Dým nad hořící Citadelou, tak vznešený a krásný. Posíláme bratrské pozdravy vojákům bojujícím na Helu, praví rozechvělým hlasem moderátor z rádia, ať žije Polsko, Polsko ještě nezemřelo. Ačkoliv...

Vzdávám se.

Piju vodu, přímo z vědra, které pevně svírám v náruči, břicho mám zase jako žok. Zrcadlo. Tohle jsem já, tohle jsem já.

Nenávidím tohle místo. Nenávidím.

„Andělo, uvař mi kávu!“ křičím. Křik mi probodává spánky hřeby silnými jako Pilátovy prsty.

„Káva došla!“ křičí zase trpělivá Anděla ze svého bytu, stejně jako včera.

Vždyť vím, že došla, proč tedy křičím?

„Tak aspoň čaj.“

„Čaj taky došel. Teprve rozdělávám v kamnech...“

Proč, proč, proč?

„A něco k jídlu?“

„Nic. Běžte něco koupit. V Mirovské mají chleba, za třicet grošů kilo, mají čtvrtky.“

Anděla něco bručí, bručí v kuchyni, v malé kuchyni v tom malém bytě, kde ještě pronajímají pokojíček; pokojíček, ve kterém to smrdí po staré ženské a vařeném zelí a cibuli, ačkoli nejmíň měsíc žádnou cibuli ani zelí nevařila, přesto to tam tak smrdí, nebo by to jenom zelím a cibulí nebo dršťkami mělo smrdět a já si ten puch jenom představuju, jen si ho vymýšlím, aby mi bylo líp?

Do města. Musím odejít do města. Vypadnout z toho bytu a nevrátit se. Za oknem déšť, chlad. Oholit se? Ve studené vodě? Co naplat. Učesat si vlasy. Ale bez pomády, přestože tu je, v krabičce v polici, ale teď není na pomádu doba, je válka, takže jenom hřeben, nebudu chodit s vrabčím hnízdem. Aspirin, a druhý. Taky dochází. Nátělník, podvlékačky, ponožky. Pod sako si беру teplý vlněný svetr. Klobouk, šála. Kabát si neberu, na ten ještě nedozrál čas. To ale nestačí, nestačí. Tvíd člověka udrží v teple, ale nestačí. Je to oblečení, kterým dám najevo, že nejsem jen tak někdo, přestože jsem budižkničemu, oblečení, které mě ochrání před rozpadem světa a které bude připomínat, že nejsem jen tak někdo.

Já jsem já. Jsem Konstantin Willemann, mám rád automobily a elegantní obleky, nesnáším koně, uniformy a smolaře. Já nejsem jen tak někdo. Ačkoliv...

Je to však marné. Prohlížím se v zrcadle. Já jsem já a svět už není; v tomto světě já nejsem já. A pokud v něm jsem, pak jsem budižkničemu. I v drahém obleku a drahých polobotkách. Budižkničemu. Přesně.

Jdu ven. Dveře se za mnou pohrdavě zavírají. Křídla dveří se na mě kření, jsou to senilní dveře à la Anděla, dveře, které mi nepatří, ale se kterými mohu zacházet, jak se mi zlíbí. Vycházím. Nevrátím se. Ještě nevím, kam půjdu, sem se ale nevrátím.

Vyšel jsem ven, město mi nepatří. Ve většině oken chybělo sklo; tam, kde bylo, ho do kříže přelepili papírem, okenní kříže svatého Ondřeje a na křížích celý náš ukřižovaný život, většinou ale slepá překližka a černé ocnice po vyloupaných zárubních a vymláčeném skle. Pozavírané obchody zatlučené prkny nebo úplně vybilené a místo nich šmelina v ulicích, lidi prodávali všechno: anglické jezdecké holínky, hřebeny, lampy a jídlo za ceny, za které by zasloužili kulku. A co to bylo za živly: příměstští kramáři se zbožím bůhvíodkud, elegantní dámy, kšeftsmeni, podvodníci, výrostkové. Rozložená společnost, žádný Žid, žádný Řek, žádné dámy, žádné kurvy,

žádný profesor ani zloděj. Zboží z vydrancovaných obchodů, obyčejný lup, obyčejná kořist, jindy zase pravé kožichy; starý svět pomalu mizí, leží vyskládaný na ulici na rozložených novinách nebo papundeklu, řád věcí se rozplynul jako rozpuštěný křišťál; pravé kožichy žádané kvůli chladnému říjnu, z pravých skříní přímo na ulici, z ulice do nepravých rukou; jakási ženská chtěla prodat jezdecké sedlo, či byl ten kůň, či byl zadek, který na něm seděl, k čemu vlastně někomu bude hulánské sedlo? Může si ho připevnit na záda a vozit po ulici Němce.

Ještě by ho mohli zastřelit.

„Za to vás můžou zastřelit, ženská,“ řekl jsem.

„Jestli nic nechcete, tak běžte, pane!“

A tak jsem šel. Je dobře, že mám peníze. Mám je, protože mám za ušima. Vykračuju si, mám za ušima, jdu Škrobárenskou ulicí, Židáci se mi motají pod nohy, chtějí mi prodat všechno, za *dulary*, za zlato, pospíchají a mají zatraceně nahnáno, a já jdu, na Židáky nekoukám, jdu do Mirovské haly pro chleba, slaninu a vejce. Půlka stánků obsazená, šílené ceny, kilo chleba za zlotý sedmdesát. Chleba z magistrátní distribuce za třicet grošů už není, všechno je pryč. Až na chleba z trhu, ještě horší než u Žida. Beru kilo. Kromě chleba kupuju hrnek kyselého mléka, ohyzdný hrnek na špagátu; každému, kdo chce, kramářka naliže za deset grošů, platím, k čertu, hrnek má na sobě otisky něčích odporných rtů, piju, to pomůže.

Nepomohlo. Ta ženská má čokoládu, předválečnou; tabulka za dvanáct zlotých. Dvanáct! Vzal jsem Jiříčkovi za tři zloté, ženská špinavýma prackama ledabyly láme čokoládu a balí ji do novin.

S jídlem v aktovce jdu dál; nebudu nosit nákup v síťovce jako nějaká služka. Když má člověk peníze, všechno je najednou lidské, všechno se dá zvládnout.

A já jsem je měl. Ještě v srpnu, týden před mobilizací, jsem vybil účet ve Státní spořitelně, moc tam nebylo, ale něco přece, zkrátka jsem vybil účet, mám to ale za ušima, jsem

to ale chytrák, a koupil jsem zlato za šmelinářskou, ale předválečnou cenu; koupil jsem dolary a teď se mám, taky Hela má za co nakrmit Jiříka, myslel jsem na to a dmul se pýchou a přitom jsem šel kolem fronty před spořitelnou; naschvál jsem si zašel, abych si prohlédl frontu až k filharmonii, jednorázově vyplácí jenom padesát zlotých, lidi se probodávají pohledy zpod klobouků a v těch pohledech je všechno, sanace, zloději, zatracení plukovníci, kde jsou naše peníze, kde jsou moje peníze?!

Ale já je mám. Mám za ušima a lidi jsou idioti.

Máš za ušima a lidi jsou idioti.

Naschvál jsem si zašel; taky proto, že jsem byl ve Státní spořitelně naposled s plukovníkem, majorem Tomaszewským, zástupcem a rotmistrem Chocholem z kulometné eskadrony v den kapitulace, ale ještě před jejím vyhlášením, Tomaszewski dostal Virtuti, Chochol taky Virtuti a já zničehonic Kříž za chrabrost, byli jsme zkrátka ve Státní spořitelně, v podzemí, já jsem stál taktně vzadu, všude samí generálové, Rómmel, Kutrzeba, Tokarzewski a Czuma, stáli u map, kouřili cigarety, poražení, přemožení; prosrali Polsko, ale stojí nad mapami, upnutí až ke krku, stříbrné límečky, generálské pistolky v pouzdře na prdeli, kapesní šestky nebo sedmičky dobré tak k tomu, aby si prohnali kulku hlavou; nikdo to ale neudělal, i když jim dali všechno, co mohli, snad kromě knoflíků od uniformy.

Náš plukovník mluvil se šéfem Rómmelova štábu, ano, kapitulace je potvrzena, a já jsem měl sto chutí vytasit pistoli a ty generálské hlavy jednu po druhé postřílet.

A dneska není po generálech ani vidu, ani slechu, jenom tady lidi stojí ve frontě, aby dostali svých padesát zlotých.

S jídlem v aktovce jdu do Evropského, do Loursu. Poslechnu si, co lidi říkají. Co si povídají, co blábolí, jak klapou zobáky jako žebráci miskami o chodník. No co, jdu, jdu do Loursu, abych oddálil to, co nastane potom. Čtyřicátý devátý den abstinence typu em.

Jdu dovnitř. Je tam narváno, většina lidí jsou důstojníci. Část z nich předstírá, že to vlastně nejsou oni, že nejsou zupáci, ačkoli to zupáctví mají napsáno na čele; ne na čelech, ale na čele, protože ti všichni mají jeden zupácký ksicht a jedno zupácké čelo, plukovnické, majorské, kapitánské; šlechta, pánové, jak se ten jejich oholený ksicht zastřešený nablýskaným štítkem čepice vyjímal nad zvlněnými stužkami na vysokých límcích, a teď tady trpí na hubených nebo na tlustých krcích, nad špinavými límečky civilních košil, v tom šedivém nebo hnědém oblečení, které vzali bůhvídkde. Dlouhán Faliński asi sebral sako nějakému trpaslíkovi, rukávy měl na půl cesty mezi loktem a zápěstím s bílým proužkem po hodinkách. Tlustoch v rohu zase rozevíral svou macatou hrudí klopky svého saka, jako by to byla vyhřezlá prasklá jitrnice – jen stěží dopnutá košile odhalovala v oválech mezi knoflíky tělo jako nějaké chlupaté těsto.

Další měli uniformy, spíš ale pracovní; civilní saka a jezdecké kalhoty, vojenské pláště. Všichni byli ověnění klobouky. Nemusejí se ukrývat, jsou z armády Modlin. A před kým by se vlastně měli ukrývat, tady Němci nejsou, Němci do kaváren nechodí.

Všichni se se mnou samozřejmě chtějí přátelit. Ne že by se chtěli přátelit zrovna se mnou. Tady se přáteli všichni a oni počítají s tím, že patřím k tomu jejich „všichni“.

A žvaní, že Francie. Že Sikorského vlada, že byl Rydz internován, že sanace tohle a sanace tamto. Klinický idiot za stolem u okna prohlašuje, že Polsko musí přijmout duchovní formu, musí se stát zemí ducha a z ducha se prý má znovu zrodit jako země bez křivd a pronásledování, jako kraj dobrých občanů spojených láskou k dobru, kráse, pokroku, Bohu, spravedlnosti a přátelství.

Anýzové bonbóny. Napadlo mě, že ještě musí mít anýzové bonbóny, růžový likér a kokain už ne. Vybírám si stůl na druhém konci sálu, protože tomu idiotovi bych musel spravit

fasádu; na druhém konci sedí Rudzik s Malinowským u láhve vodky. Přisedám si k nim.

A oni si vedou svou. Přihlásit se, nebo ne? Četls včera Cochenhausenovu vyhlášku? Četl. Příjmení od A do K, dneska od L do Z. Rudzik říká, že nejde, Malinowski váhá, ale spíš taky ne. Jak se člověk přihlásí, nic nezmůže, pošlou ho přímo do tábora. Nebo nepošlou? Nicméně, Francie, Francie, Francie, bijte Němce!

„Nemáte toho za ty tři týdny dost?“ ptám se. „Dostali jste málo?“

Jako kolovrátek. Sanace a sanace, potrestat, zúčtovat.

„A koho chcete trestat?“ ptám se. „Maršálka? Nachcat mu na hrob?“

„To nejde, hlídkuje se tam,“ odpovídá Rudzik vážně. Neposlouchají. A potom prý poslyš, Košto, vždyť je to jasné, do Krakova tak a tak, z Krakova na Budapešť tak a tak a přes Tatry na lyžích a v Budapešti, když nás internují – pomáhá tam prý ministerstvo domobrany, sám ministr Bartha –, takže když nás internují, hned nás zase pustí, pak do Konstance a šmytec, pak na loď a přes Středozevní moře do Marseille, kde už je nová armáda, spojenci nám dají tanky a vůbec všechno, hrr na Němce, hrr na bolševika, všechny je pobijeme, za svobodu, hurá na Berlín, hurá! Vivat! Vivat!

„Kdyby nám měli něco dávat, nebylo by to pro ně snazší v srpnu?“

Mračí se na mě a zlověstně si mě prohlízejí, přemýšlím, jestli už vytáhnou tamto slovo, nebo ještě ne, hledí na mě, vidím jejich oči jako okna do kříže přelepená pruhý papíru. Chtějí utéct, jsou do toho celí žhaví, ale neutečou, protože se bojí, protože život je příliš těžký, aby si jej člověk ještě komplikoval radami přátel. Takže ne.

Rudzik vytahuje noviny.

„Co to je?“ ptám se.

Rudzik krčí rameny. Co by to bylo. Nový *Kurjer Warszawski*. Ten už ale nevychází, třeba to je staré číslo, no prosím, první

číslo. Na první straně: *Důležitá vysvětlení vlivu událostí předcházejících německo-polskému konfliktu*. Vedle toho: *Churchillismus. Pozoruhodný článek Bernarda Shawa*. Dívám se do tiráže. Jakýsi František Sowiński. Neznám ho. Určitě je to pseudonym: kluk se bojí, že mu nikdo nepodá ruku, protože si zadává s Němci.

K našemu stolu si přisedá chlápek v kabátě, s Rudzikem si podávají ruce jako staří přátelé. Je to jasné na první pohled: důstojník. Všude, kam se podíváš.

Hledí na mě. Mrňous, břicho jak balon, ve tváři však pohublý.

„Jmenuji se Kalabiński. Plukovník.“

Podává mi tlapu, tak ji tisknu.

„Já jsem Willemann. Opilec,“ odpovídám.

Oba se smějí, Kalabiński i Rudzik.

„Podporučík je takový čtverák,“ říká Rudzik, aby ten zatracený plukovník ani na chvíli nezapochyboval, že mluví s důstojníkem, i když bylo hned vidět, že s o poznání mladším, ale jak je někdo důstojník, je zkrátka důstojník.

„Pan plukovník je taky ze Slezska,“ dodává ještě.

„Ze Sosnowce,“ opravuje ho Kalabiński. „Vy jste Slezan?“

„Ne,“ popírám to. „Varšavan. Ale narodil jsem se ve Slezsku.“ Nevrtá se v tom, naštěstí to nerozmazává.

„Ve Slezsku to byla strašná řež,“ říká do prostoru, jako by to nebylo určené mně. „Ale to potom už pořád. Bojoval jsi?“

Dívám se na něj tak, aby viděl moje zhnusení.

„Jenom s pasákama po hospodách, když mi kurvy nechtěly zadarmo podržet,“ odpovídám.

„Pan Willemann bojoval v devátém hulánském!“ spěchá Rudzik s vysvětlením a nejspíš se pochechtává.

Nalévá Kalabińskému skleničku. Ten ji do sebe obrací.

„Vzpomněl jsem si na takovou příhodu,“ říká Kalabiński, jako by mu ta vodka hned stoupla do hlavy, ale pak ztlumí hlas. „Byli jsme v takovém městečku, ve Stopnici, jeden Židák vedle druhého. A tam si takhle jede autobus plný Němců,

tak jsme okamžitě spustili, jenže pak se ukázalo, že to byli muzikanti. Vojenští, v uniformách. Autobus byl jak řešeto, muzikanti jakbysmet, a nástroje, pánové, ty byly úplně na maděru. Fiasko, neměli žádné zbraně, jenom trumpety.“

Chce se mi zvracet.

Dopíjím vodku, loučím se, jdu, tady nejsem nic platný.

Francie, Francie, nekromancie, demokracie, přihlásit, či nepřihlásit, sanace, koalice, mobilizace, deratizace, mozků inseminace... Pryč.

A já jdu. Musím zjistit, jak se mají Hela s Jiříkem, zeptat se jich na to, postarat se o ně a věnovat se jim, nejdřív se ale musím postarat o svou duši. Musím do Ujazdovské nemocnice. Musím. Zkrátka jdu. Musím.

Jdu z Loursu, musel jsem jít, prohra by mi vlezla na mozek, švihlo by to se mnou, jdu pryč, odešel jsem. Musel jsem.

Moje proděravělé město, které mi nepatří. Jdu Krakovským předměstím, kolem prochází celá četa Židáků s lopatami, jdou po trojicích, vousatí, v kaftanech, s jarmulkami, je jich aspoň třicet, jdou někam pracovat, provázejí je tři Němci, vojenské uniformy, ale ne wehrmacht; plukovník mě to naučil: na levé straně má německého orla jenom wehrmacht, jiné útvary ne. A útvarů je celá řada. Tihle ho nemají, žádný wehrmacht. Kdo se v tom má ksakru vyznat. Nějaká *Polizei*. Nebo SS. Lidi se rozcházejí, odvracejí hlavy, Židáci v německém doprovodu kráčí prostředkem rozkopané ulice.

Já jdu dál, jdu Novým světem; na Novém světě jsem ještě celkem nedávno viděl tyhle dlouhány s lopatami, vždycky v oblecích a s klobouky, z dobrovolné domobrany, šli dělat zákopy a tam, kde byla silnice, už jsou dneska jenom hroby, sedlácké fúry tudy jezdí místo tramvají; tramvaje nejsou, autobusy nejsou, jezdí jenom povozy; jeden mě zrovna míjí a v něm klidně sedí patnáct Varšavanů v pláštích, s klobouky, aktovky na kolenou; moc nechybělo a měli by nožku přes nožku a začali by si číst noviny nebo třeba *Wiadomości*, jako

by jeli taxíkem do divadla na nového Szaniawského nebo do Atenea. Na zdech visí místo plakátů lístky se vzkazy.

„Josefovi Mareckému žena s dětmi. Josífků, dům je zničený, jsme u Staszových na Grochově, čekáme na tebe.“ „Prodám výstavní holuby. Ul. Vrbová 14, ptejte se na Ondřeje.“ Vrbová lehla popelem, byl jsem tam ještě před kapitulací. Stovky lístků. Před nimi lidi, hledají, čtou. Paní, začněte z této strany, já začnu z druhé, když najdete něco o Mariánu Kowalczykovi, dejte mi vědět; koho hledáte vy? Já vám taky pomůžu. A kolik let? To je bída, ach, samá bída!

Šel jsem dál, Venkovskou. Nikoho jsem nehledal, nikdo mě nezajímá, tedy kromě Hely a Jiříka, a ti jsou v bezpečí u nás v bytě. Dlaždice jsou vytrhané z chodníku, všude je bláto, boty se okamžitě špiní, na ulici je bláto a povozy, za dva týdny o dvě stě roků zpátky. Provizorní barikády z dlaždic jsou už otevřené, cesta je volná, ale dlažbu nikdo neopravil.

Zase dva Němci, vojáci. Pláště, pásy, na hlavách lodičky. Lidi na ně hledí, jako by jim ti dva před chvílí znásilnili matku, zabili ji a snědli. Možná ji některým zabili, možná znásilnili, kdoví. Ale že by ji snědli, to asi těžko; tihle dva asi ani nikoho nezabili, to spíš nějaký pilot, letoun, bomba. Takoví zelenáci s plachýma očima, beze zbraně, proč chodíte po městě, které dobyl váš generál, tys nic nedobyl, to generál, tys jenom jel v nákladáku nebo jsi šel pěšky, pak běžel, kryl se, střílel jsi, škubal za závěr, střílel, na koho jsi střílel? Střílel jsi, jak ti poručili, pak druhá strana prostě střílet přestala, generál vám dal vodku, a tobě teď rozbijí hlavu, ne generálovi Cochenhausenovi, veliteli Varšavy, ani Brauchitschovi; někdo to nevydrží, zmlátí vojáky a budou z toho jenom potíže.

Takže já jdu. Nalevo na stěně stojí „*Bekanntmachung!*“ švabachem, napravo „Oznámení!“ a uprostřed vkusný černý orlík. „*Wird mit dem Tode bestraft.*“¹

1 (něm.) Trestá se smrtí.

Zastavil jsem se před oznámením. Četl jsem německý nápis. Pak mě osvítilo. „*Wird mit dem Tode bestraft.*“ To říkal můj otec, to je jazyk mého otce, němčina, ale nejenom to, takhle mluvil můj otec. Ne trest smrti, ale: „*Konstantin, wenn du unartig bist, wenn du dich schlecht benimmst, dann wirst du bestraft! Konstantin, sprich Deutsch!*“¹

Udělalo se mi špatně. Musím jít, musím jít sehnat něco pro svou duši.

Vyrazil jsem. Dvakrát čtvrt hodinka chůze, Ujazdovská nemocnice. Něco pro duši. Pavilony jsou nacpané k prasknutí: ranění leží, leží a kvílejí, léky nejsou, díry po kulkách a od střepin bolí. Nevypadá to dobře. Sám nevím, co mě trápí víc: bolest všech těch skvělých kluků kolem, kteří tady leží a sténají, ale i ti neskvělí leží a sténají, anebo mě spíš trápí, že mi Jacek nic nedá, protože ho bude hryzat svědomí. Že by dal mně na rekreaci, místo aby těm klukům ulevil. Skvělým i neskvělým.

Nebo že by hryzalo svědomí mě? Možná ano, možná ne. Hledám svého doktora, ptám se krásné blond sestřičky s tak kulaťoučkou zadničkou, jako by ani nebyla válka, měří si mě zkoumavým pohledem, totiž sestřička, zadnice si mě neměří, ale je moc unavená na to, aby ji zajímali mužští, věčná škoda toho zadečku, je to mrhání, válka je mrhání. Potřebuje pohladit, sevřít, poplácat a něžně pokousat, a ne pobíhat s míсами a plátnem na obvazy. Ale — válka. Je to těžké. Takže se ptám sestřičky, a ta neví, kde je doktor Rostański, a jde dál, duchem nepřítomná.

Opřel jsem se o parapet u vysokého okna a překvapeně jsem v kapse saka nahmatl něco tvrdého: cigaretové pouzdro, na které jsem zapomněl. Se zatajeným dechem je otvírám: tři cigarety! Poprosil jsem kolemjdoucího raněného o sirky,

1 (něm.) Konstantine, když budeš zlobit, když se nebudeš chovat správně, budeš potrestán! Konstantine, mluv německy!

kouřím. Vyschlý tabák škrábe v krku, ale je dobrý, z jiného světa, tři dny jsem nekouřil, o těch cigaretách jsem nevěděl. Přemýšlím: co moje svědomí?

Vždyť to patří všem těm chlapíkům tady, těm řešetům, mě Němci provrtat nedokázali, i když ta lavina železa a oceli, kterou na mě namířili a vystřelili, ke mně proudila kovovou strouhou, ale nedotekla, netrefila, nedokázala, nedokázali.

Znovu se ve mně hnulo svědomí. Ale když jsem dokouřil, zase jsem na chodbách nemocnice hledal doktora Rostaňského. A našel. Našel jsem Rostaňského přízrak. Byl vyčerpaný, pohublý, shodil tak deset kilo, kruhy pod očima, pobledlý, ale když mě viděl, usmál se. Jacek, můj Jacek.

Radost měl ale jenom v první vteřině, pak se podíval znovu a pochopil, rozčílil se, bručel, soptil.

„Vyloučeno,“ pronesl nejchladnějším hlasem, jakým dokázal, tedy chladně, ale ne dost, ne aby mě odradil.

„Dobrý den, Jacku.“

„Ty mě nedobrodružuj ani nevokativuj, Košto. Já vím, o co ti jde. Nic ti nedám. Vyloučeno. Vůbec nic nemám.“

„Máš.“

„Nemám.“

Otočil se a odcházel, jako by se se mnou vůbec nechtěl bavit. Věděl, že neodejdu, věděl. Dá, vím, že dá. Šel jsem za ním, do malé ordinace, zkusil přede mnou zabouchnout dveře, ale nacpal jsem se dovnitř. Víím, že má, určitě má nějakou železnou zásobičku, mimo evidenci, sladké lahvičky nezapsané v žádné knize. Ale na evidenci sere pes, koho to teď zajímá, všude jsou Němci. Konec s knihami.

„Dej, prosím tě. Nemůžu, už to nevydržím, proženu si hlavou kulku.“

Pečlivě si mě prohlíží. Jacek, můj Jacek. Jacíček. Rostaňski. Miláček. Myslí si aspoň chvílku, že bych si mohl ublížit?

„Tu pistoli máš kde, idiote?“

„Mlčím. Výmluvně.“